

KHAI THÁC CÁC GIÁ TRỊ ĐẶC THÙ CỦA VĂN HÓA DÂN GIAN VIỆT NAM VÀO THIẾT KẾ ĐỒ HỌA TRONG BỐI CẢNH CÔNG NGHỆ 4.0

Lê Hồ Huy¹

Tóm tắt: Bài viết về văn hóa dân gian Việt Nam. Việc đưa văn hóa dân gian Việt Nam vào trong thiết kế đồ họa giúp bảo tồn và phát huy bản sắc dân tộc trong thời đại số hóa, tránh nguy cơ mai một do toàn cầu hóa. Đây là cơ hội để tạo dấu ấn văn hóa dân gian độc đáo giữa nguy cơ toàn cầu hóa và hòa nhập vào các thiết kế đồ họa đại trà. Việc khai thác văn hóa dân gian Việt Nam trong thiết kế đồ họa góp phần phát triển ngành công nghiệp sáng tạo, tạo ra sản phẩm mang giá trị văn hóa cao, phục vụ các lĩnh vực như quảng cáo, truyền thông, giáo dục và du lịch. Khi khai thác các giá trị văn hóa dân gian Việt Nam với công nghệ, có thể phát triển các sản phẩm đồ họa có giá trị tinh thần, có khả năng cạnh tranh, đồng thời bảo vệ quyền sáng tạo trong kỷ nguyên số.

Từ khóa: văn hóa dân gian Việt Nam, thiết kế đồ họa, công nghệ 4.0

1. MỞ ĐẦU

Trong bối cảnh công nghệ 4.0, các công nghệ số, trí tuệ nhân tạo (Ai), dữ liệu lớn (Big Data), thực tế ảo/tăng cường (VR/AR) đang làm thay đổi toàn diện về các lĩnh vực trong cuộc sống. Thị trường thiết kế đồ họa đang trở thành một ngành mũi nhọn, đóng vai trò quan trọng trong truyền thông, thương mại, giải trí, giáo dục, ... Trong dòng chảy hiện đại ấy, bản sắc văn hóa dân tộc là yếu tố cốt lõi, vừa tạo nên sự khác biệt, vừa khẳng định vị thế của Việt Nam trên bản đồ văn hóa toàn cầu. Vì vậy, việc khai thác các giá trị đặc thù của văn hóa dân gian Việt Nam vào thiết kế đồ họa là một hướng đi vừa mang tính học thuật, vừa có ý nghĩa thực tiễn.

2. NỘI DUNG NGHIÊN CỨU

2.1. Đặt vấn đề

Các yếu tố văn hóa dân gian khác nhau trong việc thể hiện những khác biệt nhất định không chỉ là thành quả của văn hóa mà còn là sự kết tinh trí tuệ của các dân tộc, phản ánh những giá trị tinh thần phong phú và đa dạng. Chúng vừa mang tính thẩm mỹ độc đáo, vừa chứa đựng những ý nghĩa lịch sử, xã hội và văn minh, trở thành “dấu ấn” ghi lại tiến trình phát triển lâu dài của cộng đồng người Việt. Những biểu tượng văn hóa dân gian như trống đồng Đông Sơn, hoa văn thổ cẩm, tranh Đông Hồ, hay tín ngưỡng thờ cúng tổ tiên không

¹ Trường Đại học Nguyễn Tất Thành

chỉ thể hiện đặc điểm và tinh thần riêng của dân tộc Việt Nam mà còn truyền tải nhiều thông điệp văn hóa, thẩm mỹ vượt thời gian. Mỗi yếu tố văn hóa dân gian đều ẩn chứa thông tin cụ thể về đời sống lao động, tín ngưỡng, phong tục và khát vọng của nhân dân qua từng thời đại.

Trong bối cảnh hội nhập và toàn cầu hóa hiện nay, việc gìn giữ và phát huy các giá trị văn hóa dân gian càng trở nên cấp thiết. Đặc biệt trong thiết kế đồ họa hiện đại, những yếu tố này có thể trở thành nguồn cảm hứng vô tận để tạo nên các sản phẩm vừa mang tính sáng tạo, vừa đậm đà bản sắc Việt Nam, giúp phân biệt với sản phẩm của các nền văn hóa khác. Ứng dụng văn hóa dân gian Việt Nam trong thiết kế không chỉ nâng cao giá trị thẩm mỹ, tăng tính nhận diện thương hiệu, mà còn góp phần quảng bá hình ảnh đất nước, con người Việt Nam ra thế giới. Chính vì vậy, việc nghiên cứu, khai thác và ứng dụng có chọn lọc các yếu tố văn hóa dân gian trong thiết kế đồ họa hiện nay là hướng đi cần thiết và có ý nghĩa cả về khoa học lẫn thực tiễn.

2.2. Cơ sở thiết kế

2.2.1. Yếu tố văn hóa dân gian Việt Nam

Hoa văn (motif, pattern)

- *Nguồn gốc*: Lấy cảm hứng từ thiên nhiên (hoa sen, tre trúc, chim hạc, rồng, phượng...), từ đời sống lao động (ruộng bậc thang, công cụ, con vật nuôi).

- *Đặc trưng*: Đơn giản hóa, cách điệu, mang tính biểu tượng (ví dụ: hình lưỡng long chầu nguyệt, hoa văn trống đồng, sóng nước, chim lạc).

- *Ứng dụng*: Trang trí trang phục, tranh dân gian, kiến trúc đình chùa, đồ gốm, và ngày nay đưa vào logo, bao bì, poster.

Màu sắc

- *Màu truyền thống*: Đỏ (may mắn, hạnh phúc), vàng (quý tộc, linh thiêng), xanh lá (thiên nhiên, tươi mới), nâu đất (gắn với nông nghiệp, sự bền vững).

- *Trong tranh dân gian*: Tranh Đông Hồ với sắc màu tự nhiên từ lá chàm (xanh), gỗ vang (vàng), than tre (đen), gạch non (đỏ cam).

Ý nghĩa: Không chỉ đẹp mà còn gắn liền với quan niệm phong thủy, tín ngưỡng và ước mơ của người Việt.

Bố cục

- *Cân xứng, hài hòa*: Thường dựa vào tính đối xứng (như trong hoa văn đình chùa, trống đồng).

- *Bố cục phân tầng*: Thấy rõ trong tranh dân gian (ví dụ tranh Ngũ Hồ, các lớp cảnh sinh hoạt).

- *Bố cục mở, gần gũi*: Phản ánh lối sống cộng đồng, thân thiện.

- *Quan niệm âm dương*: Ứng dụng trong cách sắp xếp hình khối, màu sắc để đạt sự cân bằng.

Ba yếu tố hoa văn, màu sắc, bố cục này chính là “ngôn ngữ thẩm mỹ” quan trọng, giúp thiết kế đồ họa hiện đại vừa sáng tạo vừa mang đậm bản sắc dân tộc.

2.2.2. Đặc trưng của văn hóa dân gian Việt Nam

Tính truyền miệng và tập thể

- Văn hóa dân gian được lưu truyền chủ yếu qua lời nói, ca hát, diễn xướng chứ không phải chữ viết.

- Sản phẩm thường là kết quả sáng tạo của cả cộng đồng, không mang dấu ấn cá nhân cụ thể.

Gắn bó với đời sống lao động và sinh hoạt

- Xuất phát từ nền văn minh nông nghiệp lúa nước, phản ánh mối quan hệ con người, thiên nhiên, cộng đồng.

- Các giá trị dân gian thể hiện trong phong tục, tín ngưỡng, lễ hội, trò chơi dân gian, ca dao tục ngữ, gắn liền với lao động sản xuất và đời sống thường ngày.

Tính nguyên hợp (đa chức năng)

- Nghệ thuật, tín ngưỡng, sinh hoạt gắn kết chặt chẽ, chưa tách bạch rạch ròi.

- Ví dụ: Lễ hội vừa mang tính tâm linh (thờ cúng), vừa có nghệ thuật (hát, múa), vừa là sinh hoạt cộng đồng.

Tính biểu tượng và ước lệ

- Hoa văn, màu sắc, hình ảnh dân gian thường được cách điệu, mang ý nghĩa tượng trưng (chim lạc – khát vọng tự do, hoa sen – thanh khiết, rồng – quyền uy).

- Ca dao, tục ngữ dùng hình ảnh ẩn dụ, so sánh để truyền tải tư tưởng.

Tính địa phương và đa dạng

- Mỗi vùng miền, mỗi dân tộc có đặc trưng riêng: Quan họ Bắc Ninh, hát xoan Phú Thọ, đờn ca tài tử Nam Bộ, múa xòe Thái, cồng chiêng Tây Nguyên...

- Dù khác biệt nhưng vẫn hòa quyện tạo thành bản sắc chung của văn hóa Việt.

Tính bền vững và lưu truyền

- Qua hàng ngàn năm, nhiều yếu tố văn hóa dân gian vẫn tồn tại và được kế thừa, thích ứng trong đời sống hiện đại.

- Tranh Đông Hồ, gốm Bát Tràng, hát quan họ, lễ hội đền Hùng... vẫn được gìn giữ và phát huy.

2.2.3. Ứng dụng các yếu tố họa tiết dân gian Việt Nam trong thiết kế đồ họa hiện nay

Ứng dụng các yếu tố họa tiết dân gian Việt Nam trong thiết kế đồ họa hiện nay					
Họa văn	Màu sắc	Bố cục	Typography	Biểu tượng	Ứng dụng
Nguồn nguyên liệu bản địa phong phú cho logo, pattern, biểu tượng thẩm mỹ	Gợi cảm giác ấm áp, gần gũi, thân thiện, dễ nhận diện thương hiệu	Cân bằng hình học, tinh tế, chuyển hoá hài hoà giữa truyền thống và hiện đại	Gây dấu ấn bản địa mạnh mẽ trong tiêu đề, văn hóa truyền thông	Lan tỏa văn hóa, xây dựng bản sắc độc đáo, kết nối quá khứ, hiện tại	Đa dạng: thời trang, bao bì, nội thất, giao diện số, bảo tồn sáng tạo văn hóa

Họa văn truyền thống

Sử dụng họa tiết từ trống đồng, tranh Đông Hồ, thổ cẩm, kiến trúc đình chùa để tạo điểm nhấn trong thiết kế logo, bao bì, poster, giao diện số.

Giúp sản phẩm vừa mang tính thẩm mỹ, vừa gợi nhắc bản sắc dân tộc.

Tranh Đông Hồ trên thời trang

Lọ Tố Nữ mang “hồn” tranh Hàng Trống.

Nguồn: Internet

Màu sắc dân gian

- Khai thác bảng màu từ tranh dân gian, gốm sứ, trang phục truyền thống (đỏ, vàng, xanh, nâu đất).

- Dùng trong thiết kế thương hiệu, quảng cáo, giao diện web để tạo cảm giác gần gũi, ấm áp.

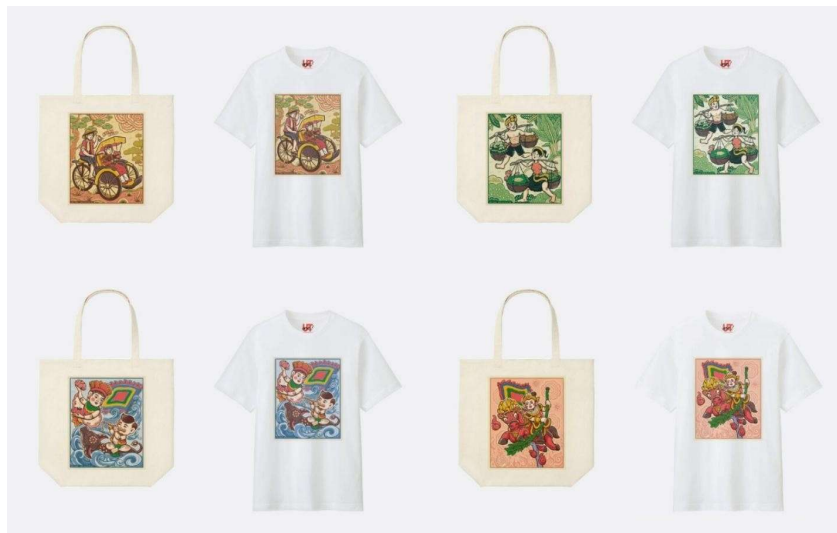

PoPoster quảng cáo Coca-Cola. Nguồn: internet

Bố cục dân gian

Ứng dụng bố cục đối xứng, phân tầng, hài hòa âm – dương trong thiết kế poster, tranh minh họa, ấn phẩm truyền thông.

Giúp thiết kế vừa hiện đại, vừa duy trì sự cân bằng truyền thống.

BSTUTme! “Dân Gian Ký Sự” của họa sĩ Chung Phạm.

Nguồn: Internet

Tính đối xứng và cân bằng: Kiến trúc đình chùa, họa tiết trống đồng, hoa văn trên gốm sứ... thường bố cục theo trục đối xứng. Trong thiết kế đồ họa hiện đại, nguyên tắc này được ứng dụng để tạo sự trang trọng, hài hòa, ổn định (ví dụ: thiết kế logo, ấn phẩm lễ hội, bao bì đặc sản).

Tính phân mảng, phân tầng: Tranh Đông Hồ, Hàng Trống, tranh Kim Hoàng thường phân chia cảnh vật thành từng lớp ngang: trời, người, đất, hay cảnh sinh hoạt gắn với làng quê. Trong thiết kế hiện nay, sự phân mảng này giúp tạo bố cục mạch lạc, dễ tiếp nhận và giữ được tinh thần mộc mạc, gần gũi.

Bố cục theo nhịp điệu và lặp lại: Hoa văn thổ cẩm, trang trí kiến trúc (gỗ chạm khắc, cột đình) có sự lặp đi lặp lại, tạo nhịp điệu thị giác. Trong thiết kế đồ họa, nhịp điệu này được khai thác để xây dựng pattern nền, viền trang trí, hoặc hệ thống nhận diện thương hiệu.

Bố cục ước lệ, cách điệu: Nghệ thuật dân gian không chú trọng phối cảnh hiện thực mà dùng ước lệ: vật to nhỏ, gần xa sắp xếp theo ý niệm chứ không theo quy luật khoa học. Ứng dụng trong đồ họa số: tạo ra sự khác biệt, độc đáo, gây ấn tượng mạnh (ví dụ poster nghệ thuật, minh họa sách, giao diện số mang phong cách dân gian).

Có thể thấy, bố cục dân gian Việt Nam vừa giản dị, chặt chẽ, vừa giàu tính biểu tượng. Khi đưa vào thiết kế đồ họa hiện đại, chúng không chỉ tạo thẩm mỹ mà còn giúp gọi nhớ về bản sắc văn hóa dân gian Việt Nam.

Ứng dụng trong thiết kế hiện đại

Ứng dụng văn hóa dân gian Việt Nam vào thiết kế đồ họa trong bối cảnh công nghiệp 4.0 là một hướng đi quan trọng để vừa giữ gìn bản sắc dân tộc, vừa tạo ra những sản phẩm mới mẻ, gần gũi với công chúng. Có thể thấy trên trên nhiều phương diện như sau:

Thời trang: Hoa văn trống đồng, chim Lạc, sóng nước, hoa sen thường được cách điệu để tạo hình khối biểu tượng, in họa tiết dân gian lên vải vóc, phụ kiện. Họa tiết thổ cẩm, tranh Đông Hồ, kiến trúc đình chùa được tái hiện trên áo dài, áo phông, phụ kiện

Nguồn: Internet

Bao bì sản phẩm: Nhiều thương hiệu đặc sản địa phương, du lịch, thủ công mỹ nghệ sử dụng họa tiết dân gian để nhấn mạnh sự gắn bó với truyền thống và vùng miền. Sự kết hợp giữa hình ảnh văn hóa dân gian Việt Nam với kỹ thuật in ấn hiện đại làm sản phẩm

vừa thân quen, vừa mang tính thẩm mỹ cao kết hợp với các thiết kế gắn với văn hóa vùng miền càng tăng tính nhận diện của thương hiệu mang văn hóa của dân gian Việt Nam.

Nguồn: Internet

Thiết kế số (digital art, UI/UX): Dùng chất liệu dân gian để tạo giao diện, hình minh họa độc đáo. Ứng dụng hoa văn dân gian làm pattern nền, icon, đường viền trong website, app du lịch, bảo tàng số. Sử dụng màu sắc dân gian để tạo điểm nhấn (đỏ may mắn, vàng thịnh vượng, xanh thiên nhiên, nâu mộc mạc). Góp phần mang trải nghiệm văn hóa truyền thống vào không gian số hiện đại.

Nguồn: Internet

Ứng dụng văn hóa dân gian Việt Nam vào thiết kế đồ họa trong bối cảnh công nghiệp 4.0 không chỉ mang lại giá trị thẩm mỹ mà còn tạo nên bản sắc riêng, giúp sản phẩm Việt có dấu ấn đặc biệt giữa thị trường toàn cầu

Hiện tại – Thiết kế bằng máy tính (Digital Design)

- Công cụ: Phần mềm đồ họa (Photoshop, Illustrator, CorelDRAW, InDesign, Figma, Canva...).

- Sản phẩm: Logo, poster, giao diện web, 3D, motion graphic, UI/UX.

- Đặc trưng: Nhanh, tiện lợi, chính xác, dễ chỉnh sửa, sản xuất hàng loạt.

- Xu hướng: Kết hợp đa phương tiện (multimedia) trong quảng cáo, giải trí, truyền thông.

Nguồn: Pinterest

Tương lai – Công nghệ AI và Thực tế ảo (VR/AR/Metaverse)

- Công cụ: AI Design Tools (MidJourney, DALL·E, Stable Diffusion, Firefly), phần mềm VR/AR.
- Ứng dụng:
  - AI hỗ trợ sáng tạo logo, hình ảnh, ý tưởng thiết kế.
  - VR/AR tạo trải nghiệm không gian ảo, thiết kế mô phỏng 3D, quảng cáo tương tác.
  - Metaverse mở ra môi trường thiết kế – trưng bày – tương tác hoàn toàn mới.
  - Đặc trưng: Tương tác, cá nhân hóa, thông minh, xóa nhòa ranh giới giữa thiết kế và trải nghiệm thực tế.

3. KẾT LUẬN

Trong bối cảnh công nghiệp 4.0, sự phát triển mạnh mẽ của công nghệ số đã mở ra nhiều cơ hội và thách thức cho ngành thiết kế đồ họa. Việc khai thác các giá trị đặc thù của văn hóa dân gian Việt Nam không chỉ góp phần làm giàu thêm ngôn ngữ tạo hình, mà còn khẳng định bản sắc dân tộc trong quá trình hội nhập toàn cầu. Thông qua nghiên cứu, có thể thấy rằng:

Các họa văn, họa tiết, màu sắc, bố cục và biểu tượng truyền thống luôn chứa đựng triết lý thẩm mỹ, tinh thần cộng đồng và chiều sâu lịch sử. Khi được vận dụng sáng tạo trong thiết kế đồ họa hiện đại, chúng trở thành nguồn cảm hứng bất tận, vừa mang tính nghệ thuật, vừa gợi nhắc đến cội nguồn dân tộc.

Các yếu tố dân gian hoàn toàn có thể kết hợp cùng công nghệ thiết kế hiện đại như AI, thực tế ảo (VR/AR), metaverse hay công nghệ in 3D để tạo ra sản phẩm vừa mang hơi thở thời đại, vừa giữ được nét truyền thống. Đây chính là cách “bản địa hóa” thiết kế, giúp sản phẩm Việt khác biệt trên thị trường toàn cầu.

Việc đưa yếu tố dân gian Việt Nam vào thiết kế không chỉ mang lại giá trị thẩm mỹ và kinh tế, mà còn góp phần bảo tồn và lan tỏa văn hóa Việt Nam, nhất là trong thế hệ trẻ.

Nó tạo nên cầu nối giữa truyền thống và hiện đại, giúp văn hóa dân gian không bị mai một mà tiếp tục phát triển trong đời sống đương đại.

Từ những phân tích trên, có thể khẳng định rằng việc khai thác giá trị văn hóa dân gian Việt Nam trong thiết kế đồ họa không chỉ là xu hướng sáng tạo, mà còn là chiến lược lâu dài để phát triển ngành thiết kế theo hướng bền vững, bản sắc và hội nhập. Trong tương lai, sự kết hợp giữa truyền thống, công nghệ, sáng tạo sẽ mở ra nhiều triển vọng mới, đưa thiết kế đồ họa Việt Nam vươn tầm quốc tế mà vẫn giữ trọn hồn cốt dân tộc.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Nguyễn Du Chi (1996), *Nghệ thuật trang trí trong mỹ thuật cổ Việt Nam*, NXB Mỹ thuật.
2. Nguyễn Bá Vân & Nguyễn Du Chi (1998), *Hoa văn Việt Nam cổ*, NXB Mỹ thuật.
3. Nhiều tác giả (2003), *Tranh dân gian Đông Hồ*, NXB Mỹ thuật.
4. Ngô Đức Thịnh (2001), *Văn hóa dân gian Việt Nam trong bối cảnh hội nhập*, NXB Văn hóa Thông tin.
5. Trần Ngọc Thêm (2004), *Cơ sở văn hóa Việt Nam*, NXB Giáo dục.
6. Vũ Ngọc Khánh (1995), *Kho tàng văn hóa dân gian Việt Nam*, NXB Văn hóa Thông tin.
7. Tô Ngọc Thanh (2006), *Văn hóa dân gian – Một số vấn đề lý luận và thực tiễn*, NXB Khoa học Xã hội

EXPLOITING THE SPECIAL VALUES OF VIETNAMESE FOLK CULTURE INTO GRAPHIC DESIGN IN THE CONTEXT OF TECHNOLOGY 4.0

Le Ho Huy

Abstract: *An article about Vietnamese folk culture. Bringing Vietnamese folk culture into graphic design helps preserve and promote national identity in the digital age, avoiding the risk of fading away due to globalization. This is an opportunity to create a unique folk cultural mark amidst the risk of globalization and integration into mass graphic designs. Exploiting Vietnamese folk culture in graphic design contributes to the development of the creative industry, creating products with high cultural value, serving fields such as advertising, media, education and tourism. When exploiting Vietnamese folk culture values with technology, it is possible to develop graphic products with spiritual value, with the ability to compete, while protecting creative rights in the digital age.*

Keywords: *Vietnamese folk culture, graphic design, technology 4.0*

(Ngày Tòa soạn nhận được bài: 28-9-2025; ngày phản biện đánh giá: 24-10-2025; ngày chấp nhận đăng: 12-11-2025)